

**AZ EMBERI JOGOK EGYETEMES NYILATKOZATÁNAK
BEMUTATÁSA ÉS ELEMZÉSE**
különös tekintettel az ötödik és tizennegyedik cikkekre vonatkozóan

Tulipán jeligére.

**Budapest
2018.**

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	2
1. Az emberi jogok fogalma és rövid története	3
1.1. Mik azok az emberi jogok?	3
1.2. Az emberi jogi gondolkodás történeti fejlődése	4
2. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata	6
2.1. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának megszületése	6
2.2. A Nyilatkozat kötelező erejéről.....	7
3. A kínzás és embertelen bánásmód tilalmáról, a menedékjogról, valamint a kapcsolódó nemzetközi jogvédelmi mechanizmusokról	9
3.1. Az Emberi Jogi Tanács egyetemes felülvizsgálati eljárása	10
3.2. Az ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága	11
3.3. A kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult Európai Bizottság	11
3.4. Az Emberi Jogok Európai Bírósága	12
3.5. Az Európai Unió emberi jogok védelméért felelős szervei	12
4. A kiválasztott emberi jogok helyzete a vizsgált országokban	13
4.1. Magyarország	14
4.1.1. A menekültekkel szemben tanúsított kínzásról, embertelen vagy megalázó bánásmódról. 14	
4.1.2. A magyar kormány menekültügyi törvényekre vonatkozó hetedik alkotmánymódosítása és a STOP Soros törvénycsomag	15
4.1.3. Ilias és Ahmed kontra Magyarország	16
4.1.4. A Sargentini-jelentés Magyarország menekültügyi helyzetére vonatkozó pontjai	17
4.2. Franciaország.....	19
4.2.1. Jelentések a menekültek esetében alkalmazott kínzásról, embertelen vagy megalázó bánásmódról	19
4.2.2 Franciaország menekültügyi törvényreformja.....	20
4.2.3 M. Cédric Herrou és társai ügy	21
4.2.4 A. B. és társai kontra Franciaország	22
5. Összegzés és záró következtetések.....	22
Irodalomjegyzék.....	24

Bevezetés

Hetven éves az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 2018. december 10-én. Az elmúlt esztendőök viszontagságai után is fontosnak tartom áttekintését és tanulmányozását, ugyanis örök érvényű dokumentumról van szó. Noha az emberi jogokról való gondolkodás az ókorig visszavezethető és emberi jogi tárgyú dokumentumok szép számmal születtek 1948 előtt is, ám a Nyilatkozat univerzális érvényét tekintve sokáig egyedülálló volt a világtörténelemben. Az évforduló mint olyan kitűnő lehetőség arra, hogy áttekinthessük, mit értünk el a történelem során az emberi jogok érvényre juttatásával kapcsolatban, mi változott, és hogyan kellene tovább haladnunk. A világ változásai vezettek el ahhoz, hogy a nemzetek kormányai maguk is az emberi jogok védelmezőivé válhassanak, valamint az olyan nem kormányzati szervek megjelenéséhez, melyek univerzálisan lépnek fel a világban fel-felbukkanó igazságtalanságokkal szemben. Tanulmányom ez által ne csupán az évforduló ünnepléseként, de egyfajta megemlékezésésként is szolgáljon az olvasó számára, egy olyan üzenetként, mely az emberi jogok tiszteletben tartását örök érvényűnek ismeri el.

Tanulmányomban kívánok szólni a Nyilatkozatról mint időtálló, univerzális hatású dokumentumról, valamint következetes érvényesítésének fontosságáról a jelen és jövő számára, hiszen a Nyilatkozat alkalmazása sajnos korántsem evidens a mindennapi gyakorlatban. Sajnálatos módon emberi jogaink a létrehozott szervezetek és a jó szándékú cselekedetek iránti elkötelezettségünk ellenére napról napra veszélynek vannak kitéve, gyakran sérülnek a világ számos (mondhatni minden) pontján. Ahhoz, hogy az Egyetemes Nyilatkozatban rögzített eszmékhez és értékekhez közeledhessünk, sokkal nagyobb elkötelezettséget kell tanúsítanunk, mint ahogy azt elődeink tették a múltban. Nem elég lefektetni az alapelveket, törekednünk is kell azok betartására és érvényre juttatására, kell, hogy a szavakat tettek váltsák fel.

A gondosan összegyűjtött elsődleges források (az Egyetemes Nyilatkozat, nemzeti alkotmányok és egyéb jogszabályok, nemzetközi szervezetek dokumentumai), valamint a vonatkozó szakirodalom (monográfiák, folyóiratban és szerkesztett kötetben megjelent tanulmányok, internetes források) feldolgozása során igyekeztem komplex képet adni magukról az emberi jogokról, azok védelmének történetéről, avagy, hogy hogyan jutottunk el az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának elfogadásáig, majd magáról a Nyilatkozatról, kikényszeríthetőségéről és tartalmáról.

Tanulmányom második felében a dokumentum két cikkét – jelesül a kínzás és kegyetlen bánásmód tilalmáról szóló 5., valamint a menedékjogot tartalmazó 14. cikket – kívánom részletesebben elemezni, az azokban foglalt emberi jogok jelentőségét, funkcióját, napjainkban betöltött szerepét írom le, majd a mai migrációs válsághoz kapcsolódó konkrét példákat említve szemléltetem, hogy számos egyezmény, nyilatkozat, szerződés ellenére azok hogyan sérülnek. Az Egyetemes Nyilatkozat említett két cikke között enyhe párhuzamot véltem felfedezni a menekültválság okozta nehézségekből kifolyólag, ugyanis a hazájukat elhagyni kényszerülő emberek iránt tanúsított bánásmód sokszor közel sem nevezhető emberségesnek. Ezen két cikk által védelmezni kívánt emberi jogok napjainkbeli érvényesülésének bemutatása területi fókuszot is kap. Vizsgálom egyrészt a poszt-kommunista történelemmel rendelkező, ebből kifolyólag az emberi jogok terén gyakran megtépzott hazánkat,¹ Magyarországot, másrészt a Nyilatkozat kidolgozásában szerepet kapó, az emberi jogokért nemzeti forradalmat is vállaló Franciaországot. Fontos továbbá megjegyezni, hogy

¹ Habár a történelmi alkotmányunk tartalmazott emberi jogoknak nevezhető jogokat - ld. 2.1. fejezet: Aranybulla

míg Franciaország hagyományosan bevándorló ország, Magyarország viszont nem, így érdekesnek tűnik összehasonlítani a két ország migrációs válságra adott válaszát. Úgy vélem, a téma szűkítése és területi koncentráltsága mélyebb betekintést enged az embertársainkkal szemben tanúsított jogtalan sérelmek mindennapos problémáiba, s célom, hogy ezzel megerősítsem az olvasót is az emberi jogok iránti szorosabb elköteleződésében.

1. Az emberi jogok fogalma és rövid története

1.1. Mik azok az emberi jogok?

Az emberi jogok azon elidegeníthetetlen alapvető- és szabadságjogaink, melyek a világ minden emberét – nemzetiségtől, lakóhelytől, nemtől, fajtól, színtől, vallástól, nyelvtől vagy bármely más státusztól függetlenül - megilletik születésüktől a halálukig. Mindannyian, emberi mivoltunkból fakadóan egyenlő jogokkal rendelkezünk, azokat tőlünk megvonni nem, korlátozni viszont bizonyos esetekben lehet (törvényben, a szükségesség és arányosság követelményeit betartva, pl. mások emberi jogai, a közrend, a közérkölc, stb. védelme érdekében). Alapvető jogaink értékét a méltóság, méltányosság, egyenlőség, tisztelet és függetlenség² szavai fémjelzik, mely értékeket mind a nemzetközi szokásjog, mind a különböző nemzetközi szerződések, sok esetben nemzeti alkotmányok határoznak s védenek meg.

Emberi jogaink jellege az állam feladat- vagy hatásköréből kifolyólag lehet pozitív vagy negatív.³ Negatív jellegűek azok az emberi jogok, melyek korlátozzák az állam eljárását, cselekvőképességét, ezáltal nagyobb teret engedve az egyén számára. Fent említett tulajdonságaikon keresztül egyfajta jogi eszközként is szolgálhatnak az állammal szemben (aki a közhatalom gyakorlásával élhet az egyén fölött), ezzel bizonyos fokú korlátot állítva a hatóságok elé.⁴ Pozitív jellegűnek nevezhetők az államot felhatalmazó, kötelezettségekkel terhelő jogaink, melyek elmulasztása az emberi jogok megsértésének is tekinthető. Példaként említhetők a szociális biztonsághoz, a munkához vagy az egészségügyi ellátáshoz való jogok.

A negatív és pozitív jelleg mellett az emberi jogok legfőbb ismérveiként az univerzalitást és az elidegeníthetlenséget határozhatjuk meg. Az egyetemesség elve elsőként az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában került megfogalmazásra. Az emberi jogok továbbá elidegeníthetetlenek, mely alatt az ezen jogoktól való megfosztás tilalmát értjük. Példaként: a szabadsághoz való jog abban az esetben korlátozható, ha egy személyt bíróság előtt, bizonyítékokkal alátámasztva, jogerősen bűnösnek nyilvánítanak. További jellemzőként említjük az egymástól való függés és oszthatatlanság elvét, mely szerint jogaink kölcsönös függésben léteznek egymással, egyik érvényesítésének garanciája a másik biztosítása. A jogok megvonása szintén lehet kölcsönös, így például ha a személyes szabadságjogokat korlátozzuk, az hátrányosan érintheti mind a politikai, mind a gazdasági jogokat is.⁵ Jellemzésük során gyakran élünk az egyenlő és megkülönböztetésmentes jelzőkkel, ugyanis az emberi jogok minden embert, egytől-egyig ugyanolyan szinten, kivétel nélkül illetnek meg, mely az Egyetemes Nyilatkozat 2. cikkében a

² Böszörményi, 122-124.

³ Halmai, Tóth 28.

⁴ Lattmann, Vizi 9.

⁵ Kondorosi 32-33.

következők szerint fogalmazódik meg: *„Mindenki, bármely megkülönböztetésre, nevezetesen fajra, színre, nemre, nyelvre, vallásra, politikai vagy bármely más véleményre, nemzeti vagy társadalmi eredetre, vagyoni, születésre, vagy bármely más körülményre való tekintet nélkül hivatkozhat a jelen Nyilatkozatban kinyilvánított összes jogokra és szabadságokra.”*

Szokás az emberi jogokat három csoportra osztani, melyek a köztudatban leginkább az emberi jogok generációiként terjedtek el. Az első generáció jogai politikai és polgári szabadságjogok, illetve részvételi jogok. Általában magáról az ember személyéről, a politikai hatalommal szemben fennálló viszonyáról szólnak, így ide tartozik például a szólás- és vallásszabadság, valamint a lakóhely szabad megválasztása is. A második generációs emberi jogok a szociális, gazdasági és kulturális jogok, mint az oktatáshoz, a tulajdonhoz, foglalkoztatáshoz és megfelelő életszínvonalhoz való jogok. Megállapíthatjuk tehát, hogy míg az állam szempontjából az első generáció negatív jellegű jogokat közöl, addig a második generáció a pozitív, tehát az állami beavatkozást igénylő jogokat tömöríti. A harmadik nemzedék a fejlődő emberi és nemzetközi jog eredményeként létrejött, a többi joghoz képest viszonylag újkeletű normák csoportja, ugyanis az ebbe a generációba tartozó ún. szolidaritási jogok már nem csak az emberekről, de a mindenkori, jövő nemzedékének állampolgáiról (is) szólnak. Az első és második kategóriával szemben (melyek különböző elméletek fejlődése során bontakoztak ki), e jogok az ember évtizedes tapasztalásának termékei, az állam tehetetlenségének, s az emberi élet ténszerűségeinek provokációi, mint a fejlődő világ követelése és a hatalom globális újraelosztásának igénye. Gondolunk ez alatt olyan jogokra, mint a népek önrendelkezési joga, a betegjogok, a békéhez, egészséges környezethez való jog, melyet többek között a jövő nemzedéke számára fontos oltalmazunk.⁶ Az Egyetemes Nyilatkozat szövegében találunk példákat az emberi jogok első és második generációira, harmadik generációs jogokat azonban aligha. Ezek az Egyetemes Nyilatkozatban még nem kerültek konkrét megfogalmazásra, ám a békére való utalás a preambulumban megtalálható: *„Tekintettel arra, hogy az emberiség családja minden egyes tagja méltóságának, valamint egyenlő és elidegeníthetetlen jogainak elismerése alkotja a szabadság, az igazság és a béke alapját a világon...”*

1.2. Az emberi jogi gondolkodás történeti fejlődése

Az emberi jogok létéről és jellegéről szóló viták már egészen a 13. századtól, majd a természetjogi elméleteken át, Hugo Grotius, Thomas Hobbes, John Locke, Montesquieu és Rousseau korából eredeztethetők. A nagy gondolkodók a természetjogi tanokból kiindulva, néhol isteni eredetű erkölcsi törvényekként értékelték az emberi jogokat, melyek ugyan nem lehettek ellentétesek a természeti törvénnyel, de egy átfogó, ésszerű rendet kívántak teremteni az emberi kapcsolatokat tekintve. A vélemények évszázadokon keresztül formálódtak, de végeredményként mindig ugyan oda érkezünk: vágyakozás a szabadság és egyenlőség megteremtésére, a zsarnoki uralom hatalmának korlátozására. Míg a természetjogi elméletek csak hisznek abban, hogy a törvények felett álló jogaink „természetes” és „velünk született” jogok, addig a 18. században felbukkant, Immanuel Kant nevéhez fűződő kantiánus jogszemlélet racionális magyarázatot kíván adni a mai napig lezáratlan vitákra. Kant sem rugaszkodik el a természetjogi elvektől, ugyanakkor tanai szerint, mivel az ember ésszel és saját akarattal megáldott lény, ezért tisztában van jogaival és

⁶ Ravandeh, Sadeghi, Sarani 38.

kötelességeivel, melyekkel saját törvényeit meghozva és korlátait felállítva engedelmeskedik a természet törvényszerűségeinek.⁷ Ezeken az elveken elindulva kezdték el elsajátítani, törvényeikbe, majd alkotmányaikba fogalmazni nézeteiket a különböző államok, melyekkel az emberi jogok elismerése és védelme még mindig csak nemzeti, zárt határok között létezett. Talán a legrégebbi jogi dokumentum, melyet már bizvást nevezhetünk emberi jogi elemeket tartalmazónak, az angoloktól származó, rendi jogokat kinyilvánító, 1215-ben kiadott Magna Carta Libertatum (magyarul Nagy Szabadságlevél). Az emberi jogi szerződések elődeiként leggyakrabban a 39. cikkben megfogalmazottak azonosíthatók⁸, miszerint: „Egyetlen szabad embert se fogjanak el, vessenek tömlőbe, fosszanak meg javaitól, helyezzenek törvényen kívül vagy száműzzenek, vagy más módon ne tegyenek tönkre, s mi sem fogunk ellene támadni, se mást nem fogunk ellene küldeni törvényes ítélet nélkül, melyet a vele egyenlők (pares sui) hoztak hazája törvényei alapján.”⁹ Érdekes egybeesés, vagy a Magna Carta Libertatum inspirálta tudatos nemzeti kezdeményezés lehet az 1222-ben kiadott magyar Aranybulla hasonló rendelkezése? „Hogyha pedig mi, vagy az utánunk következő királyok közül valaki ezen mi szerzésünknek ellene járna valaha, ez a levél adjon szabad hatalmat mind a püspököknek, mind más jobbágyuraknak és országunkbeli nemeseknek mindnyáján és egyen-egyen, jelenlőknek és jövődöbelieknek és az ő megmaradékoknak, hogy mind nekünk, mind az utánunk következő királyoknak minden hűtelenség szégyenvallása nélkül ellentállhassanak és ellentmondhassanak mind örökké.”¹⁰ A két törvény legfontosabb egyezése az ellenállás jogának és a nemeseknek ajándékozott szabadságjogok megfogalmazásában található. Különböző történészek magyarázatai szerint a magyar és brit történelmi alkotmányok szövegében fellelhető egyezés az ez időben lezajló, két ország hasonló történelmi folyamatainak következményeként határozható meg.¹¹

A történelmi időben tovább haladva a két imént említett jognyilatkozat után csak jóval később került kiadványozásra az 1628-as Petition of Rights (Jogok kérvénye), melyben az angol király a polgárok személyes szabadságát és tulajdonát írásos védelemmel erősítette meg. A következő állomás az angol emberi jogi forradalom történelmében az 1689-ben elfogadott Bill of Rights (Jogok törvénye), mely a királyság és polgárság között kötött szerződésként rögzíti az uralkodó korlátait, a parlament hatáskörét és az emberek szabadságjogait.¹² A már korábban kiadványozásra került dokumentumok az észak-amerikai brit gyarmatokra is jelentős befolyással bírtak. A gyarmatokon élő telepesek a Brit Királyság polgáraival egyenértékű jogokat követeltek maguknak, melyet az első 1765-ös, majd a második 1774-es Declaration of Rights c. nyilatkozatokban meg is kaptak. Ezen felbuzdulva az észak-amerikai gyarmati országok sorra kezdték el kinyilvánítani függetlenségüket a nagyhatalomtól, majd 1776-ban, a Locke természetjogait tartalmazó Virginia Bill of Rights megjelenését követően a gyarmatok képviselőinek közös kongresszusa elfogadta a teljes elszakadást megszilárdító dokumentumot, az amerikai Függetlenségi Nyilatkozatot,¹³ mely magától értetődő, az ember elidegeníthetetlen jogaiként sorolja fel az élethez, szabadsághoz és a boldogság kereséséhez való jogot.

Nem sokkal az amerikai függetlenedést követően az európai kontinensen lezajlott francia forradalom végeredményeképp elfogadásra került az 1789-es Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata,

⁷ Halmai, Tóth 35-48.

⁸ Morton, 82.

⁹ Sz. Jónás

¹⁰ 1222. évi XXXI. törvénycikk

¹¹ Szántó, 131.

¹² Halmai, Tóth 54-55.

¹³ Halmai, Tóth 56.

melyre kétségkívül a brit és amerikai deklarációk is hatással voltak. Legfőképp azt a természetjogi megfogalmazást vitte tovább, miszerint az ember „mindenki számára természetes és elidegeníthetetlen” jogokkal rendelkezik. A francia nemzetgyűlés a nyilatkozatot az 1791-es francia alkotmány bevezetőjébe változtatások nélkül emelte be.¹⁴

A fentiekben említett, ugyan különböző nemzetekhez tartozó három példa szinte „dominó-effektusként” követte egymást a történelem folyamán, de ezek az eredmények egészen a XIX. század második feléig csupán a nemzeti szinten jelentek meg. A nemzetközi emberi jogi jogfejlődésben óriási fordulatot jelentett az 1914-ben kirobbant első világháború, s az állami védelem gyengülésével párhuzamosan nőtt az igény egy nemzetközi összefogás keretében megvalósuló jogvédelemre. Az 1919-ben létrehozott Nemzetek Szövetsége volt az első olyan kormányközi szervezet, amely a nemzetközi béke és biztonság fenntartását volt hivatott szolgálni, s melynek rendelkezései már tartalmazták a jogot az élet és szabadság teljes védelméhez, a szabad vallásgyakorláshoz, a teljes polgári és politikai jogegyenlőséghez és a szabad nyelvhasználathoz is.¹⁵ A második világháború kitörésével szerepe megkérdőjeleződött, képtelen volt megakadályozni az újabb világégést, így 1946-ban feloszlatták. Az a felfogás, miszerint az emberi jogok alapvető biztosítása és védelme az államok kizárólagos hatáskörébe tartozik, az Egyesült Nemzetek Szervezetének megalakulása után teljesen eltűnt.

2. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata

2.1. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának megszületése

A Nyilatkozat elméleti háttérét az előzőekben említett angol, amerikai és francia jognyilatkozatok adták, létrehozását pedig a II. világháború borzalmai ihlették, melyek után a világ a kivezető utat az emberi jogok egyetemes jellegű védelmében kezdte el keresni.¹⁶ Már az ENSZ alapokmányát elfogadó konferencián is szóba került egy olyan alapvető emberi jogokat csokorba gyűjtő dokumentum létrehozása, mely mintegy útmutatóként szolgálhat mind a jelenlegi, mind a későbbi nemzedékek számára.¹⁷

Az ENSZ az Emberi Jogok Bizottságát (Commission on Human Rights) bízta meg a szövegezéssel, melynek akkori elnöke a nemzet özvegye címet ez által levetkőző¹⁸ Eleanor Roosevelt volt. A szövegalkotás folyamatához több neves jogász és szakértő is hozzájárult, többek között az emberi jogi ügyosztályt vezető John Humphrey¹⁹ is, aki a különböző nemzetállamok jogait és elveit figyelembe véve próbálta szintetizálni elképzeléseit, így egy olyan tudományos alapokkal rendelkező politikai szöveget hozott létre, melyet aztán egyszerűsíteni kellett, hogy a „*balandók által is olvasható*”

¹⁴ Halmi, Tóth 61,63.

¹⁵ 1921. évi XXXIII. törvénycikk I. rész: A Nemzetek Szövetségének Egyességokmánya, 22., 55., 58., 59. cikkek

¹⁶ Halmi, Tóth 67.

¹⁷ Kovács 57.

¹⁸ Kovács 57.: Franklin D. Roosevelt halála után özvegyi sorsra maradt Eleanor ENSZ-nagykövet, aki többek között az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozásának megszövegezésével válhatott nagy befolyású személyiséggé.

¹⁹ John Humphrey nemzetközi jogász, több mint 20 évet töltött az ENSZ-ben a jogvédelemre szoruló emberek fáradhatatlan támogatásával. <https://research.un.org/en/undhr/draftingcommittee> 2018.10.08.

²⁰ legyen. Így került René Cassin²¹ asztalára, aki a dokumentumnak új preambulomot, valamint egyszerűbb és kifejezőbb szöveget adományozott.²² A Nyilatkozatot a világ minden régiójának képviselői fogalmazták²³, s végleges formája 1948. december 10-én került elfogadásra, mely dátumot azóta az emberi jogok világnapjaként tartjuk számon. Az emberi jogok nemzetközi védelmében bekövetkezett minőségi változás új korszakot nyitott a nemzetközi kapcsolatok és a belső politikai viszonyok terén egyaránt. A Nyilatkozat ma már több mint 500 nyelven érhető el, melyet így a legtöbb nyelvre lefordított dokumentumként ismerünk.

2.2. A Nyilatkozat kötelező erejéről

A harminc alapvető emberi jogot tartalmazó Nyilatkozat a létező legátfogóbb emberi jogi dokumentum, s mivel az ENSZ Közgyűlés határozataként került elfogadásra²⁴, így nemzetközi jogon belül elfoglalt helye, s kötelező ereje kérdéses maradhat. Kardos Gábor tanulmányában három lehetőséget vázol fel, melyeken keresztül a kötőerő kérdése vizsgálható. A következőkben a három tézist saját meglátásaim szerint értékelem.

1. Az Egyetemes Nyilatkozat azon államok számára bír kötelező erővel, akik az ENSZ Közgyűlésben megszavazták azt, vagy később a Nyilatkozattal való egyetértésüket fejezték ki.

Ezt a lehetőséget mint a dokumentum kötelező erejének biztosítására szolgáló magyarázatot kizárnám, ugyanis ez általánosságban vetné fel a közgyűlési határozatként elfogadott dokumentumok erejét, alkalmazhatóságát.

2. Az Egyetemes Nyilatkozat a nemzetközi szokásjog részévé válva kötelező erővel bír.

Úgy gondolom, ez a megközelítés helytálló lehet, ugyanis az államok által elfogadott alkotmányok, nemzetközi dokumentumok és emberi jogi törvények alapján igazolhatjuk a Nyilatkozat nemzetközi környezetben elfoglalt relevanciáját, viszont azt, hogy pontosan mikor emelkedett szokásjogi szintre, nehéz megmondani.

3. A Nyilatkozat az ENSZ Alapokmányban megfogalmazott, emberi jogok tiszteletben tartására vonatkozó pontjának hiteles értelmezése, esetleg kiegészítése.²⁵

Az ENSZ Alapokmány 1. cikkének 3. bekezdése szerint „*az emberi jogoknak és alapvető szabadságoknak mindenki részére, fajra, nemre, nyelvre vagy vallásra való tekintet nélkül történő tiszteletben tartásának előmozdítása*” az Egyesült Nemzetek céljai közé tartozik. Az Alapokmány maga nem fed fel, hogy pontosan mik az emberi jogok és alapvető szabadságok, de úgy gondolom, az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, mint az ENSZ egyik fő szervétől származó dokumentum ezen

²⁰ Kovács 59.

²¹ 1924–1938 között a Nemzetek Szövetségét, majd az Egyesült Nemzetek Szervezetét 1946–1958 francia oldalról képviselő, a közigazgatási legfelsőbb bíróság vezetését is ellátó, s a Szabad Franciaország számos dokumentumát megfogalmazó jogász és humanitárius.

https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1968/cassin-bio.html 2018.06.26.

²² Kovács 59.

²³ Brown 29-30.

²⁴ Kardos 7.

²⁵ Kardos 8.

rendelkezés értelmezésére és pontosítására is szolgálhat. Az Alapokmány (melyet már 193 állam ratifikált) értelmezésénél fogva én a kötelező erejű nemzetközi jogi dokumentumok közé sorolnám, már csak azért is, mert olyan figyelmen kívül nem hagyható értékekkel bíró szövegről van szó, mely a demokratikus társadalom alapját alkotó nélkülözhetetlen jogokra épül.

A nemzetközi jogban viszont ennél összetettebb a kép. A Nyilatkozat szinte teljes tartalmát időközben kötelező erejű nemzetközi szerződésekbe foglalták, mint amilyen például az 1950-es Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE)²⁶, az 1966-os Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya²⁷ (a továbbiakban: GSZKJNE) és a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya²⁸ (a továbbiakban: PPJNE). Ennek tudatában tehát szinte minden államra más és más kötelezettségek vonatkoznak, aszerint, hogy a Föld mely pontján van, aszerint, hogy milyen alaptörvénnyel rendelkezik és hogy milyen nemzetközi szerződéseket ratifikált. A PPJNE az ENSZ keretében elfogadott általános emberi jogi szerződésekhez sorolható²⁹, ugyanis kötelezettséget vállal az emberi jogok széles körének biztosítására a joghatóságuk alá tartozó valamennyi személy számára. Az Egyezségokmány az alapvető polgári és politikai jogokat gyűjti csokorba, s az Egyetemes Nyilatkozat első 20 cikkjében megfogalmazottak többségét átveszi, többek között az élethez, személyes biztonsághoz való jogot, a hatékony jogorvoslat elvét, a kínzás és embertelen bánásmód és rabszolgaság tilalmát is.³⁰

A GSZKJNE azon kívül, hogy szintén az általános emberi jogi szerződésekhez sorolható³¹, hasonlóan számos rendelkezést vesz át az Egyetemes Nyilatkozatból, többek között: jogot a munkához, szakszervezeti szervezkedéshez, szociális biztonsághoz, egészséghez, anyasághoz és gyermekkor védelméhez, oktatáshoz, s nem utolsósorban a kulturális, művészeti életben való részvételhez,³² mely jogok teljesítését a csatlakozó államok mindegyikétől elvárja. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát és a két egyezségokmányt összefoglaló néven szokták nevezni az „Emberi Jogok Nemzetközi Törvényének” is.³³ Azok az országok, amelyek az említett egyezményeket ratifikálták (így megteremtve a szükséges törvényi kereteket), magukra nézve kötelezőnek ismerték el ezen emberi jogok biztosítását.³⁴ Ugyan az Egyetemes Nyilatkozat kötelező ereje máig is vitatott, s nem tekinthetjük nemzetközi szerződésnek, viszont a PPJNE-t és GSZKJNE-t a világ országainak több mint fele aláírta³⁵, majd a ratifikálást követően tőlük a Nyilatkozat *közvetett módon* kikényszerítővé vált. Érdekes azonban, hogy az Egyetemes Nyilatkozat 14. cikke a menedékjogról talán az egyetlen cikk, amelyet ilyenformán egyetlen univerzális hatályú nemzetközi szerződés sem

²⁶ Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény

²⁷ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, 1966.

1976. évi 9. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről

²⁸ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, 1966.

1976. évi 8. tvr. az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről

²⁹ Mínek 141.

³⁰ PPJNE 2. cikk 1. és 3. bekezdés, 7., 8., 9. cikkek

³¹ Mínek 141.

³² GSZKJNE 6., 8., 9., 10., 12., 13., 15. cikkek

³³ UNIS

³⁴ Borbélyné 7.

³⁵ GSZKJNE és PPJNE - UN Treaty Collection:

https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-3&chapter=4&clang=en,

https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&clang=en 2018.09.07.

vett át. Nem véletlen, hogy a menedékhez való jogról szóló rendelkezés nemzetközi szokásjogi ereje vitatott.³⁶ Az EJEE sem tartalmaz a menekültekre vonatkozó pontos rendelkezéseket, de emberi mivoltukból fakadó, őket is megillető jogokat igen, mint amilyen a kínzás tilalma, a hatékony jogorvoslathoz, valamint a szabadsághoz és biztonsághoz való jog.³⁷ Ezeket az Egyetemes Nyilatkozat is tartalmazza, így az EJEE-t ratifikáló tagállamoktól hasonlóan számon kérhető, az Egyezményben biztosított jogok megsértése esetén az Emberi Jogok Európai Bírósága is eljárhat (ld. 3. fejezet).

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának cikkei más formában is bírhatnak kötelező erővel bizonyos államok számára, ugyanis a Nyilatkozat közvetve és közvetlenül is szolgál/szolgált számos állam alkotmánya alapjául, melyek néhol magukban foglalják a Nyilatkozatra való konkrét hivatkozást, vagy annak pontos cikkeit építették nemzeti jogszabályaikba.³⁸ Ugyan a Nyilatkozat rendelkezéseinek több pontja a minden államra kötelező nemzetközi szokásjogba is beépült,³⁹ a kötelezettségek végrehajtása azonban elsődlegesen állami feladat. Fontos továbbá a nemzetközi ellenőrzés hatékonyságának növelése, így az államok időszaki jelentéstétele, az egyének panaszjoga (melyet például a PPJNE fakultatív jegyzőkönyve biztosít⁴⁰), de ez nem azt jelenti, hogy a nemzetközi ellenőrzés teljesen elfojtja az emberi jogok tényleges megsértését minden egyes államban, a belső alkotmányos rendszer nem teszi feleslegessé az emberi jogok univerzális védelmét.⁴¹

3. A kínzás és embertelen bánásmód tilalmáról, a menedékjogról, valamint a kapcsolódó nemzetközi jogvédelmi mechanizmusokról

Azt már tudjuk, hogy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában foglaltak nagy része közvetett módon kikényszeríthető a különböző kötelező érvényű nemzetközi szerződések által. De mi a helyzet pontosan a kínzás és embertelen bánásmód tilalmával, valamint a menekültek jogaival?

A kínzás és embertelen bánásmód tilalma alapvető emberi jognak tekinthető az Egyetemes Nyilatkozat 5. cikke szerint: „*Senkit sem lehet kínvallatásnak, avagy kegyetlen, embertelen vagy lealacsonyító büntetésnek vagy bánásmódnak alávetni.*” A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya egyértelműen, szinte szó szerint (egy mondattal kibővítve) vette át az Egyetemes Nyilatkozatban megfogalmazottakat: „*Senkit sem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni. Különösen tilos bárkit szabad hozzáfárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletnek alávetni.*” (7. cikk), hasonlóan az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez: „*Senkit sem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.*” (3. cikk) Az ENSZ Közgyűlése 1984-ben elfogadta továbbá a Kínzás Elleni Egyezményt, melynek első cikke definiálja pontosan a kínzás fogalmát. Az egyezményt Magyarország 1988-ban hirdette ki⁴², Franciaország pedig 1986-ban

³⁶ Kardos, Lattmann 257.

³⁷ EJEE 3., 5., 8., 13. cikkek

³⁸ Hannum 355-376.

³⁹ Hannum 292.

⁴⁰ Halmai, Tóth 69.

⁴¹ Halmai, Tóth 69-73.

⁴² 1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről

ratifikálta⁴³. Védelmére a nemzetek megelőző mechanizmusának felállítása szolgál⁴⁴, melynek ellátását Magyarországon 2015 óta az alapvető jogok biztosa végzi⁴⁵.

Ami a menedékjogot illeti, a Nyilatkozat szerint „Minden személynek joga van az üldözés elől más országban menedéket keresni és a más ország nyújtotta menedéket élvezni.”⁴⁶ Az EJEE-ben és a két Egyezségokmányban foglaltak utalhatnak rá, de az azokhoz csatolt fakultatív jegyzőkönyvek utalás szintjén sem tartalmazznak az Egyetemes Nyilatkozat menekültekre vonatkozó 14. cikkéhez hasonló rendelkezést, így kikényszeríthetősége mind az európai viszonylatban, mind nemzetközi értelemben is kérdéses maradhat. Az 1951-es ENSZ Menekültügyi Egyezményvel megszületett a menekült pontos meghatározása, a diszkrimináció és visszaküldés tilalma, valamint a dokumentum végrehajtásának ellenőrzéséért felelős ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatalával való együttműködés feltétele.⁴⁷ Az egyezmény eljárási és szervezeti kritériumokat nem szab meg, azt a részes államokra bízta. Magyarország az okmányt „csak” 1989-ben, Franciaország 1954-ben ratifikálta⁴⁸ és hirdette ki.

A vizsgált két jog biztosítását és kikényszerítését szolgálják az alábbiakban bemutatásra kerülő különböző nemzetközi és regionális intézmények, melyek célja a béke és biztonság, az egyenlő és méltó emberi bánásmód egyetemes megvalósítása. A világ népei nemzetközi összefogás és ellenőrző bizottságok terén nem szűkölködnek, az általam kiválasztott intézmények relevanciája a két vizsgált emberi joghoz és országokhoz szorosan kapcsolódik.

3.1. Az Emberi Jogi Tanács egyetemes felülvizsgálati eljárása

Az ENSZ Közgyűlése által létrehozott Emberi Jogi Tanács a Nyilatkozat érvényesülésének vizsgálatára és az emberi jogok betartásának ellenőrzéseként 2006-ban indította el az ún. egyetemes időszakos emberi jogi felülvizsgálati eljárást („Universal Periodic Review”, a továbbiakban: UPR), az ENSZ minden tagállamát – tehát a világ szinte minden országát – időről-időre jelentéstételre kötelező ellenőrzési folyamatot.⁴⁹ A UPR egy olyan egyedülálló felülvizsgálati mechanizmus, mely lehetőséget ad az adott állam számára (minden negyedik évben), hogy prezentálja, milyen lépéseket tett az országa emberi jogi helyzetének javítása és kötelezettségének teljesítése érdekében.⁵⁰ A UPR az államok más szerződésein alapuló ellenőrzési kötelezettségeit egészíti ki, attól függetlenül, hogy az ENSZ tagállam részese-e más emberi jogi tárgyú szerződésnek, avagy sem.⁵¹ Ha az ellenőrzési folyamat során a szakértők azt tapasztalják, hogy az adott állam nem felel meg emberi jogi kötelezettségeinek, annak érdekében ajánlásokat tehet, valamint felállíthat egy ún. monitoring bizottságot, hogy nyomon kövesse, az állam miként teljesíti azokat a későbbiek

⁴³ UN Treaty Collection:

https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-9&chapter=4&clang=en

⁴⁴ Kőszeg 4.

⁴⁵ 2011. évi CXLIII. törvény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének kihirdetéséről, III./A fejezet

⁴⁶ EJENY 14. cikk

⁴⁷ ENSZ Menekültügyi Egyezmény

⁴⁸ UN Treaty Collection: <https://treaties.un.org/Pages/showDetails.aspx?objid=080000028003002e&clang=en>

⁴⁹ Kőszeg 8.

⁵⁰ Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsát, s egyben az UPR rendszert létrehozó egyezmény: 2006., 60/251.

⁵¹ Haász, Szappanyos 71-73.

folyamán.⁵² Speciális eljárások keretében készítének beszámolót a különleges jelentéstevők, független szakértők, valamint munkacsoportok. Ezek súlyos emberi jogi jogsérelmek vizsgálatára jöttek létre, melyek alatt többek között az elemzésem szempontjából fontos kínzást és embertelen bánásmódot, az emberkereskedelmet, az önkényes fogvatartást és a rasszizmust értjük.⁵³ A vizsgálat a kormányok által készített jelentésekre, valamint az ENSZ emberi jogi mechanizmusok, a nemzeti ombudsmanok és civil szervezetek beszámolóira épül.⁵⁴ Jelenleg 44 tematikus és 12 országspecifikus mandátum működik.

3.2. Az ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága

Az ENSZ keretein belül működő Kínzás Elleni Bizottság (a továbbiakban: CAT) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód elleni egyezmény végrehajtásának felügyeletére hivatott szerv.⁵⁵ A bizottságot 10 független és elismert emberi jogi szakértő alkotja, akik elé emberi jogi sértés esetén az állampolgárok abban az esetben fordulhatnak panasszal, ha ugyanazt a kérdést más nemzetközi fórum még nem vizsgálta, s kivizsgálása a benyújtás pillanatában sincs folyamatban.⁵⁶ Az államoknak az egyezményhez való csatlakozás után egy évvel, azt követően pedig négyévente jelentést kell tenniük, melyet a CAT megvizsgál⁵⁷, majd észrevételei megfogalmazásával saját értékelést dolgoz ki. Az egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének⁵⁸ értelmében a részes államok független nemzeti megelőző mechanizmusokat hoznak létre a kínzás megakadályozására, melynek feladata többek között a hazai börtönök, fegyházak, fogvatartási helyek ellenőrzése. Magyarországon ezt a tisztséget 2015. január 1-je óta az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala tölti be, míg Franciaországban az erre felállított független, a „Szabadságmegvonással járó helyek ellenőrzőjének” testülete.⁵⁹

3.3. A kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult Európai Bizottság

Az Európa Tanács 1987. november 26-án fogadta el a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezményt⁶⁰, melyet a CAT-hoz

⁵² Haász, Szappanyos 77.

⁵³ Kőszeg 8.

⁵⁴ Amnesty International: UPR árnyékjelentés az ENSZ részére

⁵⁵ Az ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága az 1988. évi 3. tvr.: A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény védelmére, 17. cikk

⁵⁶ Javorniczky, Kardos, Kovács, Tóth 45-46.

⁵⁷ Más úton szerzett, gyakran civil szervezetektől származó ún. „árnyékjelentéseket” is figyelembe vesz. Haraszi 51.

⁵⁸ 2011. évi CXLI. törvény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének kihirdetéséről

⁵⁹ A 2007. október 30-i 2007-1545. Sz. francia törvény a szabadságmegvonással járó helyek általános irányításának eljárásáról

⁶⁰ 1995. évi III. törvény a Strasbourgban, 1987. november 26-án kelt, a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény kihirdetéséről, valamint A kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozásáról szóló 1987. november 26-án kelt strasbourgi európai egyezmény (egy melléklettel együtt) kihirdetéséről szóló, 1989. május 2-i 89-283. sz., francia törvény

hasonlóan egy független szakértőkből álló testület, a kínzás és embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzésére alakult Európai Bizottság (a továbbiakban: CPT) felügyel.⁶¹ Tervezett látogatásai előtt a CPT köteles az adott tagállamot értesíteni. Észrevételeiről jelentést készít, melyet eljuttat a tagállam képviselői számára, szükség esetén párbeszédet kezdeményezhet a problémás helyzetek orvoslása érdekében. Az államnak jogában áll az elkészített értékelésre reflektálni, sőt, el is utasíthatja az ajánlások végrehajtását. Ebben az esetben a CPT nyilvánosságra hozhatja megállapításait, így nyomást gyakorolva a kooperációtól elzárkózó államra. A CPT figyelemmel kíséri az Emberi Jogok Európai Bíróságának döntéseit, igyekszik alapelvei és megfogalmazott jogelvei szerint eljárni, azokat a gyakorlatban is érvényesíteni.⁶² A bizottság legutóbb 2017-ben járt Magyarországon, következő franciaországi látogatását pedig 2019-re datálja.

3.4. Az Emberi Jogok Európai Bírósága

Az Európa Tanács által 1959-ben létrehozott Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJE) rendelkezik az 1950. évi Emberi Jogok Európai Egyezményének és kiegészítő jegyzőkönyveinek értelmezése feletti kizárólagos joghatósággal.⁶³ Az EJE 47 független, nemzeti érdeket nem képviselő bíráló az Európa Tanács tagállamainak számát reprezentálja. Az EJE már több mint fél évszázada lehet fóruma az államok cselekedeteinek számonkéréséhez, elé járulni az EJE-ben szereplő alapvető jogok megsértésének okán lehet. Az egyes jogok sokszor tömör és általános formában találhatók meg az Egyezményben. A Bíróság dolga, hogy ezeket a mindenkori társadalmi viszonyoknak megfelelően értelmezze, enélkül ugyanis az okmány könnyen elavulttá is válhat.⁶⁴ Véleményezési hatáskörén túl fordulhatnak hozzá egyéni panasszal is, de az ENSZ Emberi Jogi Bizottságához (és számtalan más nemzetközi jogorvoslati fórumhoz) hasonlóan előzőleg a hatékony hazai jogorvoslati lehetőségek minden létező formáját ki kell meríteni.⁶⁵ Panasszal a részes államok területén kívül élő személyek is élhetnek, ha azok valamely szerződő állam joghatósága alá kerülve, például menekültként jogsértést szenvednek el. Fontos, hogy panasz csak az Egyezményben részes állam ellen nyújtható be.⁶⁶ A Bíróság ítéleteinek végrehajtása kötelező érvényű, sok esetben kártérítés megfizetésének kötelezettségét is előírhatja.⁶⁷ Az alapvető jogok védelmének mai napig elsőszámú bírói fórumaként tartjuk számon Európában.

3.5. Az Európai Unió emberi jogok védelméért felelős szervei

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (a továbbiakban: FRA) az alapvető jogokkal foglalkozó szakértőket foglalja magában. A FRA az EU egyik decentralizált ügynöksége, melyet abból a célból hoztak létre, hogy az uniós szervek és a részes tagállamok számára nyújtsanak szakértői tanácsot, s

⁶¹ Haraszi 59.

⁶² Haraszi 60.

⁶³ Javorniczky, Kardos, Kovács, Tóth 38.

⁶⁴ Berger 1-4.

⁶⁵ Javorniczky, Kardos, Kovács, Tóth 40.

⁶⁶ Halmai, Tóth 146.

⁶⁷ Halmai, Tóth 157.

komplett képet alkossanak az emberi jogok terén történő aktualitásokról. Az ügynökség évente Alapjogi Konferenciát is rendez, melynek célja, hogy összehozza a vezető európai és globális ügynökségeket, beleértve a legfontosabb nemzetközi és regionális emberi jogi szervezetek magas szintű képviselőit a különböző életkörülmények és élethelyzetek megváltoztatásának megvitatására.

Az Unió egy másik nagyon fontos, többek között az emberi jogok érvényesülését kikényszerítő eszköze is lehet az EUSz. 7. cikke szerinti kötelezettségzegési eljárás megindítása. „*A Tanács, a tagállamok egyharmada, az Európai Parlament vagy az Európai Bizottság indokolással ellátott javaslata alapján, tagjainak négyötödös többségével és az Európai Parlament egyetértésének elnyerését követően megállapíthatja, hogy fennáll az egyértelmű veszélye annak, hogy egy tagállam súlyosan megsérti a 2. cikkben⁶⁸ említett értékeket.*”⁶⁹ A Tanács felhívja a tagállamot a helyzet orvoslására, s ha úgy határoz, hogy ezen értékek megsértése továbbra is súlyosan és tartósan fennállnak, a szerződések alkalmazásából származó egyes jogait megvonhatja vagy felfüggesztheti az e tagállam kormányának képviselőjét a Tanácsban megillető szavazati jogait.

4. A kiválasztott emberi jogok helyzete a vizsgált országokban

Az előző fejezetek tartalmazták az emberi jogok konkrét megfogalmazását, az Egyetemes Nyilatkozat keletkezéstörténetét és kötelező erejének vizsgálatát, a két vizsgálni kívánt jog és az azokat védő intézményes keretek bemutatását. Miután elméleti szinten pontosabb kép rajzolódott ki bennünk, áttérek az emberi jogok érvényesülésének és nem érvényesülésének gyakorlati példáihoz. Ugyanazon szempontok szerint, külön fejezetekben tárgyalom Magyarországot és Franciaországot, a bemutatott intézmények hivatalos jelentései alapján értékelve az emberi jogok mai helyzetét.

Mindenekelőtt azonban fontos leszögezni, hogy mi is a különbség a két vizsgált állam demográfiai összetétele között. Elmondható, hogy Magyarország területén több nemzetiség (nemzeti kisebbség) is található, mégis nagyban különbözik a bevándorló országoktól. A Magyarországon őshonos kisebbségek a befogadó ország kultúrájában szocializálódtak, átvették szokásainkat, beszélnek nyelvünket, ám a bevándorló országokban (ahol a bevándorlók száma hazánknál sokkal magasabb, mint például Franciaország) ezek a népek származásuktól eltérő országokban keresnek menedéket, telepednek le, és nem rendelkeznek a befogadó ország alapvető kulturális értékeivel.⁷⁰ A tanulmányom különböző részeiben feltüntetett adatok az általános bevándorlási trendek leírására szolgálnak, nem a bevándorlók számára, hanem a velük való bánásmód minőségére helyezem a hangsúlyt.

A kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetés tilalma a nemzetközi és európai emberi jogi rendszerek egyik sarokköve, ennek ellenére jelentős számú migráns és menedékkérő volt kitéve fizikai és pszichológiai erőszaknak, vagy más erőszakos bűncselekménynek nemcsak

⁶⁸ „Az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.” EUSz. 2. cikk

⁶⁹ EUSz. 7. cikk

⁷⁰ Tóth 119.

saját országában, de menekülése során a tranzitónákban és az Európai Unió határain belül is. Az embertelen bánásmód számos formája fokozhatja, esetleg ki is válthatja a már bennük lévő traumákat, így kihatva értelmi egészségükre is.⁷¹ A kínzás semmilyen körülmények között - beleértve a háborút vagy terrorista fenyegetéseket – nem elfogadott. A kínzással kapcsolatos emberi tapasztalatok mértékéről azonban nehéz pontos adatokkal szolgálni, ugyanis az áldozatok nem minden esetben tudnak vagy hajlandók bejelentést tenni a hatóságok felé, így a legtöbb tagállam nem, vagy csupán becsléseken alapuló statisztikákkal rendelkezik. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA)⁷² szerint a bejelentések elmaradásának egyik oka, hogy sok esetben a menekültek nem látják a jogorvoslat reményét, fenyegetve érzik magukat a hatóságokkal szemben, vagy egyszerűen nem is tudnak az eljárás folyamatáról.

4.1. Magyarország

4.1.1. A menekültekkel szemben tanúsított kínzásról, embertelen vagy megalázó bánásmódról

Magyarországon 2016 óta a menekültekkel szembeni erőszakról és megalázó bánásmódról szóló bejelentések jelentős mértékben nőttek, ami a 2016-ban a határon lefolytatott menekültügyi eljárásról szóló törvényhez is köthető. A törvény értelmében: „*A rendőr (...) a határjeltől számított 8 km-es sávon belül feltartóztathatja a Magyarországra területén jogellenesen tartózkodó külföldit*”⁷³, amit a menedékkérők elmondása szerint sokszor könny-sprayvel, szabadon engedett kutyákkal kiviteleznek, de nem ritkák a verések, kiabálások, emberek levetkőztetése és térdre kényszerítése sem. A hatóságok általában tagadják ezeket a vádakokat, s az ügyek sokszor nem jutnak el a kivizsgálásig sem. Az Európa Tanács kínzás megelőzésére létrehozott bizottsága 2017. október 20 és 26-a között látogatott el Magyarországra, hogy szemügyre vegye a röszkei és tompai, a szerb határral szomszédos tranzitónák helyzetét. A CPT jelentése szerint a megkérdezett menedékkérők folyamatos testi és lelki bántalmazásokról számoltak be, melyet a delegációval tartó orvos a nem megfelelő bánásmóddal összefüggésbe hozhatónak ítélt meg. A dokumentum beszámol továbbá a Szerbiába való erőszakos visszatoloncolásokról, s az eljárás közben tanúsított embertelen bánásmódról. A küldöttség tagjai több kerítésen átjutott menekültet is megkérdeztek, akiket a magyar rendőrök elfogtak, majd visszakísértek a szomszédos országba. Beszámolóik szerint sokakat többször megrúgtak, arcon ütöttek, de kiskorúak vallottak paprikaspray és gumibot használatáról is. A vizsgálati jelentésben a bizottság mielőbbi lépésekre, tisztességes és emberi bánásmódra, valamint a bántalmazások nyílt elítélésére szólította fel a magyar kormányt.⁷⁴ A kormány írásos válaszában közölte saját álláspontját⁷⁵, miszerint semmi sem támasztja alá, hogy a sérüléseket a

⁷¹ FRA, February/2017. 2.

⁷² Az Alapjogi Ügynökség az alapjogokkal kapcsolatosan nyújt segítséget az EU intézményeinek és kormányainak az uniós jog végrehajtása során. Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségét létrehozó 168/2007/EK rendelet

⁷³ 2016. évi XCIV. törvény a határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról, 3.§

⁷⁴ Jelentés a magyar kormányban a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód megelőzésével foglalkozó európai bizottság (CPT) által Magyarországon tett látogatásról 2017. október 20-26.

⁷⁵ A magyar kormány válasza a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód megelőzésével foglalkozó európai bizottság jelentésére a 2017. október 20-26 közötti, Magyarországon tett látogatásáról

hatóságok követték el, keletkezhetnek az út során, embercsempészek által, vagy egymás közötti viták eredményeként. A kormány szerint a jelentés „nagy számban tartalmaz tényekkel ellentétes megállapításokat” és „szakmai helyett politikai jellegűvé teszi azt.”

A magyar kormány nem az első esetben kapott kemény kritikát az ügygel kapcsolatban, ugyanis 2016-ban az ENSZ által Magyarországról készült UPR jelentés⁷⁶ is bírálja a migránsokkal és menekültekkel szembeni helytelen magatartást. Az Emberi Jogi Bizottság határozottan felkérte a hatóságokat a menedékkérők fogvatartási okainak felülvizsgálatára, az önkényes fogvatartással foglalkozó munkacsoport pedig a menekültekkel szembeni büntetőügyi eljárások elvetését, továbbá a visszaküldés tilalmának szigorú betartását javasolta. A rasszizmus különleges riportőrének álláspontja szerint⁷⁷ a kormánynak a menekültekkel és menedékkérőkkel szemben képviselt negatív faji megkülönböztetés és idegengyűlölet megelőzésére és megszüntetésére összpontosító, konkrét intézkedéseket tartalmazó stratégiát kell kidolgoznia. Ezt azonban a 2018-ban elfogadott, új menekültügyi törvények sem váltották jogerőssé.

4.1.2. A magyar kormány menekültügyi törvényekre vonatkozó hetedik alkotmánymódosítása és a STOP Soros törvénycsomag

A magyar kormány 2018 júniusában elfogadott új, hetedik alkotmánymódosítása nagy felháborodást váltott ki a civil aktivisták körében, ugyanis nemcsak a menedékkérelmek megszerzését nehezíti meg, de sok helyen az uniós szabályozással is ellentétes. Az Alaptörvény a következő menekültügyi vonatkozású rendelkezésekkel egészült ki:

- „*Magyarország területére idegen népesség nem telepíthető be*”, továbbá csak azon külföldiek jogosultak magyar területre szülő menedékkérelmekre és belépésre, akiknek közvetlen üldöztetéstől való félelmük megalapozott. Az olyan, Magyarországra érkezett nem magyar állampolgár, aki a korábbi tranzitországok elhagyása során nem volt kitéve üldözésnek és közvetlen veszélynek, nem jogosult a menedékjog megszerzésére.⁷⁸ Ezzel a rendelkezéssel Magyarország a biztonságos országból menekültkérelmet elő nem terjesztett gazdasági menekülteket és terroristagyanús személyeket igyekszik határain kívül tartani, valamint feljogosítja magát a menekültek Szerbiába való visszatoloncolására.
- Az irreguláris migráció megakadályozására a rendőrségnek is nagyobb szerep jut majd, amit az alkotmánymódosítás 9. cikke tesz lehetővé: „*A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. A rendőrség részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában.*”⁷⁹

Nem csak az alaptörvényben történtek változások, de ezzel egyidőben fogadták el a 2018. évi, „*egyres törvényeknek a jogellenes bevándorlás elleni intézkedésekkel kapcsolatos módosításáról* szóló törvényt”⁸⁰, amelyből elsősorban a következő változásokat emelném ki:

⁷⁶ Az A/HRC/WG.6/25/HUN/2 számú ENSZ Emberi Jogi Tanácsa munkacsoportjának Magyarországról szóló összefoglaló jelentése az egyetemes időszakos felülvizsgálatról, Huszonötödik ülés 2016. május 2-13.

⁷⁷ A/HRC/WG.6/25/HUN/2 számú UPR jelentés I.A/2, 4. pont

⁷⁸ Magyarország Alaptörvényének hetedik módosítása, 5. cikk

⁷⁹ Magyarország Alaptörvényének hetedik módosítása, 9. cikk

⁸⁰ 2018. évi VI. törvény egyes törvényeknek a jogellenes bevándorlás elleni intézkedésekkel kapcsolatos módosításáról

- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény módosítása, a rendőrség feladatainak bővítése.
- Határbiztosítási távoltartást fogalmaz meg azzal a személlyel szemben, aki ellen a határzár tiltott átlépése, a határzár megrongálása vagy a határzárral kapcsolatos építési munka akadályozása, embercsempészség, jogellenes tartózkodás elősegítése, jogellenes bevándorlás elősegítése, támogatása bűncselekmény miatt büntetőeljárás van folyamatban.
- A jogellenes bevándorlás elősegítése és támogatása is büntethető lett a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény módosításával, így azok a szervező tevékenységet folytató civil szervezetek és állampolgárok, melyek a menedékkérők tartózkodási jogcímének megszerzésére segítségül sietnek, szintén felelősségre vonhatók lesznek, attól függően, hogy a menedékkérő igényelt-e már menedéket. Mindezen felül, ha a szervezet anyagi eszközökkel járul hozzá a „bűncselekmény” elkövetéséhez, s tevékenységét rendszeresen folytatja, akár egy évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethető.

Magyarország kormánya az Alaptörvény módosítás után elfogadta az ún. STOP Soros törvénycsomagot⁸¹ is, amely szintén hátrányosan érintette a humanitárius célú, menekülteket segítő civil szervezetek helyzetét. A törvény bevándorlási különadót hív életre, melynek értelmében minden „*olyan program, akció, tevékenység, amely közvetlenül vagy közvetve a bevándorlás [az emberek véglegesnek számít áttelepülését lakóhelyük szerinti országból másik országba, ide nem értve a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 1. § (1) bekezdés szerinti eseteket] előmozdítására irányul*” köteles az ilyen tevékenységekre biztosított támogatás 25 százalékát adóként megfizetni.

A törvények többsége nemzetközi jogot is sért, ugyanis a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányában és az Emberi Jogok Európai Egyezményében meghatározottakkal is ellentétes⁸². Magyarország a jelen szerződések részes államaként megsérti a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, a személyek szabad mozgásának alapelvét és nem utolsósorban a menedékhez való jogot.⁸³

4.1.3. Ilias és Ahmed kontra Magyarország

Az Emberi Jogok Európai Bírósága 2017. március 14-én hozta meg ítéletét az Ilias és Ahmed kontra Magyarország ügyben.⁸⁴ Az ügy előzménye, hogy a két bangladesi állampolgár 2015. szeptember 15-én a röszkei átkelőnél próbálkozott legálisan Magyarország területére jutni, amikor „működésbe lépett” a szerb-magyar határszakaszon felépített új határzár. A két férfi a görög, macedón, majd szerb útvonalon keresztül érkezett magyar területre, ahol menedékkérelmüket elutasították. A fellebbezés után 23 napot tartózkodtak bírósági döntésükre várakozva a röszkei tranzitzőna zsúfolt konténerében, melyeket Magyarország irányába nem, csak Szerbia felé hagyhattak el. A bíróság elutasító határozatának ismertetését követően a magyar hatóságok megkezdték a két bangladesi

⁸¹ 2018. évi XLI. törvény az egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények módosításáról, valamint a bevándorlási különadóról X. fejezet

⁸² Az Amnesty International jelentése az alaptörvény hetedik módosításáról, 2018. június 20.

⁸³ PPJNE 2., 12., 20. cikkek; EJEE 2., 14. cikkek

⁸⁴ Ilias és Ahmed kontra Magyarország ügyében, Az Emberi Jogok Európai Bíróságának 47287/15. számú ítélete

férfit visszatoloncolását Szerbiába. Az emberi jogok megsértése a Magyar Helsinki Bizottság tudomására jutott, majd ezt követően az ügy a strasbourgi bíróság elé került.⁸⁵

A Bíróság ítéletében kimondja, hogy az őrizetbe vétel semminemű pontos jogalapját nem sikerült megállapítania. Annak ellenére, hogy a fogvatartási feltételek elfogadhatók voltak, s nem érték el a jogsértés elkövetéséhez „szükséges” szintet, a Bíróság az EJEE 3. és 13. cikkét összefüggésbe hozva kinyilvánította, hogy jogorvoslati eljárás hiányában a fogvatartási körülményekre vonatkozó esetleges panasztételre sem lett volna lehetőség. Az EJEB szerint a magyar hatóságok által alkalmazott eljárás nem biztosította a szükséges védelmet az embertelen és megalázó bánásmód tényleges kockázatával szemben a Szerbiába való visszatoloncolás során. A magyar kormány továbbá, a különböző nemzetközi- és civil szervezetek véleményét figyelmen kívül hagyva, saját rendeletében szomszédját biztonságos országgént deklarálta, de ez még nem elegendő a menedékkérelmek elutasításához és a menekültek visszatoloncolásához. Ezt alapul véve a Bíróság a 3. cikk megsértésére hivatkozva megállapította, hogy a visszatoloncolt polgárok ún. lánc-reakció során akár Görögországba is visszakerülhetnek, ahol az embertelen vagy megalázó bánásmód kockázatának lehetnek kitéve.⁸⁶ Az EJEB jogsértések sorozatát állapította meg (EJEE 5. cikkének 1§. és 4 §., 3. és 13. cikke), s az alperest kártérítés megfizetésére kötelezte. Az ügy jelenleg az EJEB nagytanácsa előtt folyamatban van.

4.1.4. A Sargentini-jelentés Magyarország menekültügyi helyzetére vonatkozó pontjai

A jelentés névadója, Judith Sargentini zöldpárti Európai Parlamenti jelentéstevő 2018-ban elindított kezdeményezése szerint Magyarországon fennáll a veszélye az európai értékek súlyos és módszeres megsértésének, ezzel indokolja az Európai Unióról szóló szerződés hetedik cikke szerinti kötelezettségzegési eljárás⁸⁷ megindításának szükségességét. Az összesen 77 pontot megfogalmazó jelentés⁸⁸ számos, a jogállamiságot érintő aggályokat gyűjti csokorba, melynek 61-70. pontjai foglalkoznak a menekültügyi helyzetre vonatkozó megállapításokkal. A jelentést az Európai Parlament 750 képviselője 2018. szeptember 12-én, 488 igenlő, 197 ellenszavazattal és 48 tartózkodással szavazta meg.⁸⁹

A dokumentum közvetlenül hivatkozik az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatára, mint az emberi jogok univerzális védelmezőjére, s ugyan szövegezése már 2018 első felében megkezdődött, de Magyarország új alkotmánymódosításával és a júliusban megszavazott bevándorlási különadóval újabb emberi jogi jogsértésekről szóló pontokkal került kiegészítésre. A jelentés az utóbbi évek Magyarországgal kapcsolatos, különböző jelentéstevők és emberi jogi bizottságok, menekültügyi

⁸⁵ A Magyar Helsinki Bizottság: Emberi jogokat sért a magyar tranzitzió

⁸⁶ Ilias és Ahmed kontra Magyarország ügyében, Az Emberi Jogok Európai Bíróságának 47287/15. számú ítélete, 2017. március 14.

⁸⁷ Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata – I. Cím Közös rendelkezések - 7. Cikk (az EUSz. korábbi 7. cikke)

⁸⁸ Jelentés a Tanácsot az Európai Unióról szóló szerződés 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően az Unió alapértékeinek Magyarország általi súlyos megsértése egyértelmű veszélyének megállapítására felszólító javaslatról (A8-0250/2018)

⁸⁹ HVG: Kétharmaddal szavazta meg az EP a Sargentini-jelentést

biztosok által megfogalmazott aggályok összegyűjtésén alapszik, ezzel támasztva alá többek között a menekültekkel szemben tanúsított nem megfelelő bánásmód súlyos kritikájának ténszerűségét.

A Sargentini jelentés pontjai tartalmazzák:

- az ENSZ menekültügyi főbiztosa által 2017-ben közölt állásfoglalást, melyben a magyar parlament által megszavazott új törvényt bírálta, amelynek értelmében valamennyi menedékkérőt, köztük gyermekeket a menekültügyi eljárás teljes időtartamára kötelezően őrizetbe kell venni. (61. pont)
- az EJEB 2016-ban közölt, az O.M. kontra Magyarország ügyét lezáró ítéletében magyar kormány eljárásának kritikáit, melynek során a fogvatartás és hatósági eljárás során sérült a menekültek szabadsághoz és biztonsághoz való joga. (64. pont)
- az Európa Tanács főtitkárnak migrációs és menekültügyi különleges képviselője a tranzitónák vizsgálatáról írt jelentését, melyben megállapította, hogy a migránsok és menekültek Magyarországról Szerbiába történő erőszakos visszafordítása aggodalomra adott okot az emberi jogok európai egyezményének 2. (az élethez való jog) és 3. cikke (a kínzás tilalma) fényében. (65. pont)
- az EJEB 2017-ben, az Ilias és Ahmed kontra Magyarország ügyben hozott ítéletét, miszerint sérült a kérelmezők szabadsághoz és biztonsághoz való joga, valamint a Szerbiába való visszatoloncolások során az embertelen vagy megalázó bánásmód tilalma, és a hatékony jogorvoslathoz való jog is. (66. pont)
- az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa által 2018 április 5-i záró következtetéseit, mely során aggodalmát fejezte ki a nagyszámú, kollektív és erőszakos kitoloncolásokról, súlyos bántalmazások alkalmazásáról szóló jelentésekkel kapcsolatban. (70. pont)

A magyar kormány élhetett a válaszadásra való lehetőség jogával, kifogásokat fogalmazott meg, valamint a jelentést a magyar nemzeti elleni alaptalan vádaskodásként értékelte.

Judith Sargentini hisz abban, hogy az uniós állam- és kormányfők komolyan veszik az EP-ben lezajlott szavazást, ugyanis jobb- és baloldali képviselők egyaránt, a 28 tagállamból kivétel nélkül akadtak olyanok, akik támogatták az eljárás megindítását. A zöldpárti politikus szerint,⁹⁰ ha a jelentés megakad, nem éri el célját a nyomásgyakorlás eszközeként, csakis politikai akarathoz lesz köthető.

⁹⁰ index.hu: Judith Sargentini: A magyar jelentés nem egy pamflet

4.2. Franciaország

4.2.1 Jelentések a menekültek esetében alkalmazott kínzásról, embertelen vagy megalázó bánásmódról

A CPT legutóbbi franciaországi látogatását 2015-ben valósította meg, melynek során börtönökben, pszichiátriai- és egészségügyi intézményekben végzett vizsgálatokat, így ez évi jelentésében nem található információk a menekültek helyzetére vonatkozóan. Legközelebbi látogatását 2019-re datálja⁹¹ (hacsak addig ad-hoc jellegű látogatást nem tűz napirendre), de a CPT jelentés nélkül is állnak rendelkezéseinkre információk egyéb forrásokból, melyekből a francia helyzetre következtetni tudunk. Az ország 2016 és 2017-ben az utóbbi idők egyik legnagyobb menedékkérelmi hullámával kellett, hogy szembenézzon. 2017-ben közel százezer ember folyamodott menedékkért, amit a francia kormány is nehezen tudott kezelni. A helyzet felett való irányítás elvesztését mutatja a 2016-ban napvilágot látott Human Rights Watch jelentés⁹² is, miszerint Calais-ban, a bevándorlók folyamatos rendőrségi zaklatásnak vannak kitéve. Az észak-franciaországi városban két évvel ezelőtt került kiürítésre egy több ezer főt tömörítő sátozó tábor, melyet embertelen körülményei miatt a közbeszédben „Dzsungel” néven azóta is emlegetnek. Nagy-Britannia partjainak közelsége miatt továbbra is érkeznek menekültek a szökés reményében, a városban átlagosan kb. 500-700 menekült tartózkodik, most már fedél nélkül az utcákon, teljesen kiszolgáltatva. A bevándorlók elmondásai alapján a francia rendőrök a beavatkozások során, sokszor provokáció nélkül tanúsítanak agresszív bánásmódot feléjük, nem vetik meg a különböző bors-spray-k használatát, szoros időbeli korlátok közé szorítják az élelmiszerhez való hozzáférést és az orvosi vizsgálatokat, így sokszor nem jut idő a rendes étkezésre és a betegek ellátására sem.⁹³ Pierre Henry, a franciaországi Terre d'Asile segélyszervezet főigazgatója szerint a bizonytalan körülmények között élő migránsok ritkán rendelkeznek azon szükséges eszközökkel vagy nyelvi készségekkel, melyekkel panaszukat meghalló fülekre találnának, így az eddig regisztrált bejelentések száma nem eléggé kifejező.⁹⁴ Az ENSZ Kínzás Elleni Bizottsága 2016-ban elmarasztalta Franciaországot⁹⁵, megosztotta kritikus észrevételeit a menedékkérők és a bevándorlók kérelmezőivel szembeni erőszakos cselekedetek és a Calais-ban történetekkel kapcsolatban, valamint azonnali lépésekre szólította fel a francia kormányt a helyzet orvoslására. Az emberi jogok nemzetközi szakértőinek köre a 2018-ban lezárult, Franciaország emberi jogi helyzetéről szóló UPR jelentésben⁹⁶ tett javaslatot a helyzet kezelésére, a Calais-ban és az észak-francia partvidék mentén tartózkodó migránsok egészséges ivóvízének és szennyvízkezelésének biztosítására, hosszú távú intézkedések kidolgozására. A menekülttábor vizsgálatai során az ENSZ gyermekjogi bizottsága aggasztónak értékelte a kiskorú menekültek helyzetét⁹⁷, az embertelen

⁹¹ Council of Europe anti-torture Committee announces visits to eight states in 2019

⁹² Human Rights Watch: “Like Living in Hell”. Police Abuses Against Child and Adult Migrants in Calais

⁹³ Terre d'Asile France 44.

⁹⁴ Terre d'Asile France 09.

⁹⁵ A Kínzás elleni Bizottság Franciaország hetedik időszakos jelentéséről: CAT/C/FRA/CO/7. 2016. május 4.

⁹⁶ Az A/HRC/WG.6/29/FRA/2 számú, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa munkacsoportjának Franciaországról szóló összefoglaló jelentése az egyetemes időszakos felülvizsgálatról, Huszonkilencedik ülés, 2018. január 15-26.

⁹⁷ Az A/HRC/WG.6/29/FRA/2 számú, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa munkacsoportjának Franciaországról szóló összefoglaló jelentése az egyetemes időszakos felülvizsgálatról, Huszonkilencedik ülés, 2018. január 15-26., 31., 57. és 74. cikkek

körülmények, élelmiszer és egészségügyi ellátás nélküli, emberkereskedők és csempészek számára való kiszolgáltatottság veszélyeit. A gyermekek helyzetével kapcsolatos kudarcok egy olyan rendszer alapvető hiányosságaira világítottak rá Franciaországban, amely a gyermekek jogaival kapcsolatban kiépítetlen és koordináció hiányában szenvedő politikákra épül. A jelentés tartalmazza az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosságának Hivatala (UNHCR) által tett kríziskezelő javaslatokat, hangsúlyozva a migrációs útvonalak mentén létesített menedék- és tranzitzőnaként szolgáló további befogadóközpontok felállításának szükségességét. Az Emberi Jogi Tanács szorgalmazná továbbá a hatékonyabb jogsegélyszolgálat lehetőségét, a menedékkérők hivatásos tolmácsi szolgálathoz való hozzáférését.

4.2.2 Franciaország menekültügyi törvényreformja

A francia nemzetgyűlés válaszul az öt ért vádakra végül egy új, keményebb bevándorlási törvényt szavazott meg 2018. augusztus 1-én⁹⁸, amely az ország korábbi ígéreteihez méltóan igyekszik szigorítani a menedékjogi szabályokon, s egyúttal hatékonyabbnak is bizonyulhat. A törvényen kisebb-nagyobb változtatásokat hajtottak végre, melyek után megszületett a jelenlegi, aktuális verzió,⁹⁹ miszerint:

- A menedékjogi kérelmek beadásai határideje 120 napról 90 napra rövidül, az illegális migránsok őrizete pedig 45-ről a duplájára, 90 napra emelkedik.
- Az illegális beutazásért egy év szabadságvesztés is kiszabható lesz.
- A nemzeti befogadó rendszer a régiók közötti elosztási mechanizmust alkalmazza, így a menedékkérőket régiókban, meghatározott számban fogadják be. Ha egy régió meghaladja a befogadó kapacitást, a személyeket más régiókba is át lehet helyezni.
- A menedékjogot szerzők munkaerőpiachoz való hozzáférését 9 hónapról 6 hónapra csökkentették, így előbb munkába tudnak állni a legálisan Franciaországban tartózkodók.
- A kiegészítő védelem 4 éves tartózkodási engedélyt biztosít (a reform előtti egy évvel ellentétben), majd a négy éves időszak lejártát követően 10 évre érvényes belföldi tartózkodási engedélyt is lehet igényelni.
- A családgyesítési politikában bekövetkezett változások szerint a nemzetközi védelemben részesülő, kísérő nélküli kiskorú gyermekek esetén engedélyezik a szülőkkel való családgyesítést.¹⁰⁰

A kormánypárt szerint az új törvény felgyorsíthatja a menedékkérés folyamatát és hatékonyabbá teszi az elutasított menedékkérők deportálását. Emmanuel Macron francia elnök szerint a törvény megállja majd a helyét, s ugyan törekszik a humánus magatartás megtartására, de eközben igyekszik racionálisnak maradni. Szerinte „a problémát minden oldalról meg kell vizsgálni, nem szabad csak és kizárólag az emberiség felől közelíteni, egyben pragmatikusnak és hatékonynak is kell lenni”,

⁹⁸ 2018. augusztus 01-i, 168. sz. francia törvénytervezet az ellenőrzött bevándorlásról, a menedékjog hatékony érvényesüléséről és a sikeres integrációról

⁹⁹ 2018. szeptember 10-i, 2018/778. sz. francia törvény Az ellenőrzött bevándorlásról, a menedékjog hatékony érvényesüléséről és a sikeres integrációról

¹⁰⁰ 2018. szeptember 10-i, 2018/778. Sz. francia törvény Az ellenőrzött bevándorlásról, a menedékjog hatékony érvényesüléséről és a sikeres integrációról

továbbá egy összeurópai összefogásra, az EU tagállamok együttes fellépésére van szükség ebben a nehéz, konfliktusokkal teli időszakban.¹⁰¹ A törvény a francia alkotmánytanács határozatától függően 2019 januárjában léphet hatályba.

4.2.3 M. Cédric Herrou és társai ügy

Ez idő alatt a francia alkotmánytanács 2018 júliusában hozott határozatában¹⁰² intézett szót egyben a francia nemzet számára is. Cédric Herrou, dél-franciaországi gazda ügyében jelentette ki, hogy a szükséghelyzetben való humanitárius segítségnyújtás, még ha illegális bevándorlókról is van szó, Franciaország alkotmánya által védett alapelvnek minősül. Cédric úr a francia-olasz határon - ahol él és gazdálkodik - nyújtott segítséget hónapokon keresztül több tucat migránsnak, akiknek útját segítette Nagy-Britannia vagy Németország felé. Az „illegális bevándorlás segítése” miatt vádat emeltek ellene. A francia média kapva kapott az alkalmon, nem felejtette el hangsúlyozni a francia politika kétszínűségét¹⁰³, miszerint az egyébként is magas bevándorlási rátával rendelkező ország hirtelen, a terrorizmustól való fenyegetettség hatására meghátrál, s ellentmond az évszázadok óta hirdetett fundamentális értékeinek. A 2012-ben módosított francia törvény¹⁰⁴ egyébként magában foglalja az illegális menekültek részére nyújtott segítségre vonatkozó szabályozást, 5 év szabadságvesztést és 30.000 euró megfizetését írja elő a jogot megsértő személy, személyek vagy szervezetek számára. A törvény 2018. július 6-a után kiegészült Cédric Herrou ügyének határozatával, így precedensként szolgálhat a hasonló cselekedet miatt elítélt, humanitárius célokat szolgáló segítségnyújtók esetében. Az alkotmánytanács a következőképpen értékelte a helyzetet: *„A 2018. július 6-án megállapított alkotmányellenesség megszüntetése érdekében a külföldiek belépési és tartózkodási kódexének és menedékgójának L. 622-4. cikke 3. pontjában előírt büntetőjogi mentesség vonatkozik az olyan cselekményekre is, amelyek megkönnyítik vagy megpróbálják megkönnyíteni a területre való belépést Franciaország területére, attól függetlenül, hogy a külföldi jogellenesen tartózkodik-e az országban, amennyiben az ilyen cselekményeket humanitárius célból végzik.”*¹⁰⁵

Míg Magyarországon most már büntetőeljárással kell szembesülnie annak a személynek vagy szervezetnek, aki ezeken az embereken segít, addig a francia bíróság a „Szabadság, egyenlőség, testvériség” közös eszméjére hivatkozva¹⁰⁶ deklarálja: semmiféle humanitárius célú segítségnyújtást nem lehet elítélni függetlenül attól, hogy a megsegített személy jogi státusza milyen helyzetben van.¹⁰⁷ A közös eszme a Francia Köztársaság egyik pillére, így azt a francia hatóságoknak és törvényhozóknak is tiszteletben kell tartaniuk. Az ország alkotmánytanácsa emlékezteti nemzetét arra, hogy a közös értékek ma talán sokkal fontosabbak, mint eddig valaha voltak.

¹⁰¹ Napi.hu: Merkel és Macron közös javaslatot tett a migráció kezelésére

¹⁰² 2018-717 / 718 számú, 2018. július 6-i francia alkotmánytanácsi határozat: M. Cédric Herrou és társai

¹⁰³ The New York Times: Farmer on Trial Defends Smuggling Migrants: 'I Am a Frenchman.'

¹⁰⁴ A külföldiek és a menedékgóért folyamodók belépési és tartózkodási kódexének 2. fejezetének L622-1. cikke: A szabálytalan belépés és tartózkodás támogatása

¹⁰⁵ 2018-717 / 718 számú, 2018. július 6-i francia alkotmánytanácsi határozat: M. Cédric Herrou és társai

¹⁰⁶ A külföldiek és a menedékgóért folyamodók belépési és tartózkodási kódexének 2. fejezetének L622-4. cikke: A szabálytalan belépés és tartózkodás támogatása

¹⁰⁷ 2018-717 / 718 számú, 2018. július 6-i francia alkotmánytanácsi határozat: M. Cédric Herrou és társai, 8. cikk

4.2.4 A. B. és társai kontra Franciaország

*"A gyermekek sebezhetősége és kiszolgáltatottsága döntő tényező, és elsőbbséget élvez az illegális bevándorlók jogállásával kapcsolatos megfontolásokkal szemben (...). A gyermekek speciális igényekkel rendelkeznek, különösen ha nagyon fiatal, s szüleitől még nem függetlenedett menedékkérőkről beszélünk. Az Emberi Jogok Európai Bírósága kijelenti továbbá, hogy (...) az államoknak kötelességük megtenni a megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy a menekültstátuszt szerzett gyermek védelmet és humanitárius segítséget élvezhessen, függetlenül attól, hogy egyedül, vagy szülei kíséretében érkezett."*¹⁰⁸

Az A.B. és társai nevet viselő összevont ügyek¹⁰⁹ többek között egy francia területre érkezett, majd a Toulouse-Cornebarrieu-i fogvatartási központba deportált 4 éves örmény gyermek státuszával foglalkozik, akinek idegenrendészeti őrizetbe vétele megsértette a kínzás és más kegyetlen bánásmód tilalmának elvét. Az EJEB a kísérettel érkező külföldi kiskorú letartóztatásának ügyében az EJEE 3. cikkének megsértésére hivatkozott, melyet három tényező alapul vételével indokolt: a gyermek életkorával, idegenrendészeti őrizetbe vételének időtartamával, valamint a fogvatartási környezet állapotával. A négyéves gyermek 18 napon át tartózkodott a menekülttáborban, s mivel egyedül hagyni nem lehetett, így kénytelen volt elkísérni szüleit a helyzetükből adódó összes helyszínre, bírósági tárgyalásokra. A tárgyalások lefolytatása során felfegyverzett egyenruhás katonák és rendőrök közvetlen közelében tartózkodott, s mivel a folyamatos negatív értelmi és érzelmi behatások ismétlődése rövidtávon hátrányos következményekkel járhat a kisgyermekekre nézve, ez a kínzásra vonatkozó meghatározott küszöbértéket meghaladva a 3. cikk megsértését eredményezte, nem beszélve a fogvatartás időtartamának hosszáról. Az EJEB ítéletben határozott az emberi jogok figyelembe vételének mulasztásáról.

5. Összegzés és záró következtetések

Az ENSZ az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát azzal a céllal hozta létre, hogy a benne foglalt jogok mindegyikének biztosítását mind nemzetközi, mind nemzeti szinten védelmezni tudja. Különböző államok fogadtak el a Nyilatkozat részeit átvevő kötelező erejű nemzetközi szerződéseket, amivel az emberi jogok iránti teljes elkötelezettségüket kívánták kifejezni. Ezen dokumentumok egyike sem ültette át szövegébe a menekültekre vonatkozó 14. cikket, melynek kikényszeríthetősége így problémát vethet fel. A menekülteket, mint minden embert megkülönböztetés nélkül megilletnek az Egyetemes Nyilatkozatban foglalt jogok, így az emberi méltósághoz, élethez, szabadsághoz és a kínzás vagy megalázó bánásmód tilalmához való jog is. Láthattuk, hogy ez utóbbi az állami szerepvállalás és a jogvédelem gyakorlati érvényesülésének kapcsán azonban többször is ellentmondásba ütközik a migrációs válságra adott válaszokban. Magyarország és Franciaország „válságkezelési” elemzése során többek között arra a megállapításra jutottam, hogy az állam nevében eljáró szervek, hivatalos személyek gyakran követnek el vagy tanúsítanak jogsértő és megalázó bánásmódot a segítségre szorulókkal szemben, tehát a jogsértés

¹⁰⁸ Id. A Popov kontra Franciaország ügyében, Az Emberi Jogok Európai Bíróságának 39472/07 és 39474/07. számú ítélete § 91.

¹⁰⁹ Az a.B. és társai kontra Franciaország ügyében, Az Emberi Jogok Európai Bíróságának 11593/12. számú ítélete

elkövetője annak az államnak a képviselőjében jár el, melynek kötelessége az említett bánásmód felszámolása, az azzal szemben nyújtott védelem biztosítása. Ellentmondás továbbá, hogy a kínzással, az embertelen vagy megalázó bánásmóddal kapcsolatban elkövetett jogsértések kivizsgálása az azt elkövető állam feladata is. Léteznek természetesen nemzetközi szerződések keretében létrehozott különböző ellenőrző mechanizmusok és intézmények, melyek a leplezni kívánt vétéseket igyekeznek felderíteni, majd az adott államot felelősségre vonni.

Az újonnan meghozott törvények és szabályozások tekintetében azonban a két ország álláspontja elég szélsőséges, szinte a két végletet képviseli. Franciaország ugyan szigorított menekültügyi szabályozásán, viszont a menedékjogot kapott migránsok társadalomba való beilleszkedésének segítését az állam alapvető feladatként könyveli el, Magyarországgal ellentétben. A magyar állam legutóbb elfogadott alkotmánymódosítása és menekültellenes törvényei is azt támasztják alá, hogy „idegen népesség” betelepítéséről a magyar kormány nem tárgyal, s a menekültstátusz megszerzését is szigorú kritériumokhoz köti. A két ország ellentétes nézőpontja meglátásom szerint a népesség összetételének alakulásához is köthető. Franciaország mint bevándorló ország részéről fel sem merül a segítségre szorulókat visszautasítása, történelmi hagyományai szerint eljárva igyekszik részét a lehető leghatékonyabb módon kivenni, s minél előbb integrálni az otthon nélkül maradt bevándorlókat. Úgy gondolom, az Egyetemes Nyilatkozatban foglaltak is hasonló iránymutatást kívánnak adni, melynek érvényesítésében Franciaország egy képzeletbeli listán előkelőbb helyezést foglalna el e tekintetben, mint hazánk.

Az országok elemzése során érdekes összehasonlítani az „Ilias és Ahmed kontra Magyarország”, valamint a „Cédric Herrou Úr és társai” ügyeket is. Az első esetben a magyar bíróság kiutasította volna az egyébként legális úton Magyarországra érkező afgán állampolgárokat, figyelmen kívül hagyva emberi jogait, s ezzel együtt embertelen bánásmód veszélyének kiteve a két férfit. Egy civil szervezet, a magyar Helsinki Bizottság közbeavatkozásával került az ügy az Emberi Jogok Európai Bírósága elé, ahol a magyar állam folyamatos jogsértései kerültek megállapításra. Cédric Herrou esetében a francia alkotmánytanács emelt szót a humanitárius cselekedeteiért elítélt gazda mellett kiállva, aki az egyébként illegális úton érkezett migránsoknak nyújtott segítő kezét, megvédve és tiszteletben tartva ezzel az ősi francia, és emberi jogi értékeket egyaránt. A két ügy ellentmondása a legális határátlépés és bírói kiutasítás, az illegális határátlépés és az alkotmánytanácsi felmentés érdekes kettősségben rejlik.

A migrációs válság rávilágít nem csak Magyarországra, de Franciaországra, sőt, az Európai Unió jogrendszerének gyenge pontjaira, s összegzésként elmondható, hogy a menekültkérdés egy olyan rendkívül összetett probléma, mely az emberi jogok megsértésének könnyen színteréül szolgálhat. Az emberi jogok ilyen súlyos szintű, tömeges megsértése, a kínzás és embertelen vagy megalázó bánásmód elkerülésének sikertelensége rengeteg tanulsággal kell, hogy szolgáljon a jövőre nézve mindannyiunk számára. Összefogás és közös fellépés, diplomáciai kapcsolatok, racionális gondolkodásmód, s nem utolsósorban a humanitárius segítségnyújtás a megoldás alapkövetelményeinek számítanak. Fontosnak tartom az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának mint örök érvényű és jelentőségteljes dokumentumnak a fiatalok számára is könnyen elsajátítható megismertetését és tudatosítását, ugyanis a jövő generációja később talán országok élére kerülve, gördülékenyebben és nagyobb összefogással néz majd szembe a jövő problémáival az emberség és empátia értékeit megőrizve.

Irodalomjegyzék

Jogszabályok, egyéb hivatalos dokumentumok:

1222. évi XXXI. törvénycikk: hogy az előlbocsátott czikkelyek arany pecsét alatt írásba foglaltatván, különb-különbféle őriző helyekre adassanak és tétessenek el

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=22200031.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fkeyword%3D1222%2520XXXI> 2018.09.30.

1921. évi XXXIII. törvénycikk I. rész: A Nemzetek Szövetségének Egyeségokmánya

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=92100033.TV&searchUrl=/gyorskereso%3Fpagenum%3D8> 2018.09.29.

1976. évi 8. tvr. az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=97600008.TVR> 2018.09.15.

1976. évi 9. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=97600009.TVR> 2018.09.15.

1988. évi 3. törvényerejű rendelet a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98800003.tvr> 2018.08.30.

1989. évi 15. törvényerejű rendelet a menekültek helyzetére vonatkozó 1951. évi július hó 28. napján elfogadott egyezmény valamint a menekültek helyzetére vonatkozóan az 1967. évi január hó 31. napján létrejött jegyzőkönyv kihirdetéséről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98900015.TVR> 2018.09.10.

1995. évi III. törvény a Strasbourgban, 1987. november 26-án kelt, a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény kihirdetéséről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500003.TV> 2018.09.29.

2007. október 30-i, 2007-1545. sz. francia törvény a szabadságmegvonással járó helyek általános irányításának eljárásáról

<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000279700&dateTexte> 2018.09.29.

2011. évi CXLIII. törvény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének kihirdetéséről

<https://www.ajbh.hu/en/jogszabalyok> 2018.09.10.

2018-717/718 számú, 2018. július 6-i francia alkotmánytanács határozat: M. Cédric Herrou és társai

https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2018/2018717_718QPC.htm 2018.09.23.

2018. évi VI. törvény egyes törvényeknek a jogellenes bevándorlás elleni intézkedésekkel kapcsolatos módosításáról. Kihirdeti: Magyar Közlöny, 2018. évi 97. szám

2018. évi XLI. törvény az egyes adótörvények és más kapcsolódó törvények módosításáról, valamint a bevándorlási különadóról

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1800041.TV×hift=ffffff4&txpreferer=00000001.TXT> 2018.09.22

2018. augusztus 01-i, 168. sz. francia törvénytervezet az ellenőrzött bevándorlásról, a menedékjog hatékony érvényesüléséről és a sikeres integrációról

<http://www.assemblee-nationale.fr/15/ta/tap0168.pdf> 2018.09.23.

2018. szeptember 10-i, 2018/778. sz. francia törvény Az ellenőrzött bevándorlásról, a menedékjog hatékony érvényesüléséről és a sikeres integrációról

https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=F93ACAA2AF71033AE3FE7A34E0874A44.tplgfr42s_1?cidTexte=JORFTEXT000037381808&dateTexte=29990101 2018.09.23.

A. B. és társai kontra Franciaország ügyében, Az Emberi Jogok Európai Bíróságának 11593/12. számú ítélete, 2016. július 12.

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-164678%22%5D%7D> 2018.09.29.

A Kínzás elleni Bizottság Franciaország hetedik időszakos jelentéséről: CAT/C/FRA/CO/7. 2016. május 4.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CAT/C/FRA/CO/7&Lang=En 2018.09.23.

A kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozásáról szóló 1987. november 26-án kelt strasbourgi európai egyezmény (egy melléklettel együtt) kihirdetéséről szóló, 1989. május 2-i 89-283. Sz., francia törvény

<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000333418&dateTexte=20180909> 2018.09.29.

A külföldiek és a menedékjogért folyamodók belépési és tartózkodási kódexének 2. fejezetének L622-1 és L622-4. cikke: A szabálytalan belépés és tartózkodás támogatása

<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idSectionTA=LEGISCTA000006147789&cidTexte=LEGITEXT000006070158&dateTexte=20180619> 2018.09.29.

A magyar kormány válasza a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód megelőzésével foglalkozó európai bizottság jelentésére a 2017. október 20-26 közötti, Magyarországon tett látogatásáról

<https://rm.coe.int/16808d6f14> 2018.09.23.

Az A/HRC/WG.6/25/HUN/2 számú ENSZ Emberi Jogi Tanácsa munkacsoportjának Magyarországról szóló összefoglaló jelentése az egyetemes időszakos felülvizsgálatról, Huszonötödik ülés 2016. május 2-13.

https://www.upr-info.org/sites/default/files/document/hungary/session_25_-_may_2016/a_hrc_wg.6_25_hun_2_e.pdf 2018.09.29.

Az A/HRC/WG.6/29/FRA/2 számú, az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa munkacsoportjának Franciaországról szóló összefoglaló jelentése az egyetemes időszakos felülvizsgálatról,

Huszonkilencedik ülés, 2018. január 15-26.

https://www.upr-info.org/sites/default/files/document/france/session_29_-_janvier_2018/a_hrc_wg.6_29_fra_2_en.pdf 2018.09.29.

Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300031.tv> 2018.09.20

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsát, s egyben az UPR rendszert létrehozó egyezmény: Resolution adopted by the General Assembly on 15 March 2006 [without reference to a Main Committee (A/60/L.48)] 60/251.

https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/A.RES.60.251_En.pdf 2018.09.19.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségét létrehozó 168/2007/EK rendelet

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM%3A114169> 2018.09.23.

Az Európai Unióról szóló szerződés

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:C:2010:083:FULL&from=HU> 2018.09.30.

Emberi Jogok Európai Egyezménye, 1950.

https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_HUN.pdf 2018.09.15.

ENSZ Alapokmány, 1945.

<https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf> 2018.08.24.

ENSZ: Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, 1948.

https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf 2018.06.01.

ENSZ Menekültügyi Egyezmény, 1951.

<http://www.unhcr.org/4ca34be29.pdf> 2018.09.20.

Európai Parlament: Jelentés a Tanácsot az Európai Unióról szóló szerződés 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően az Unió alapértékeinek Magyarország általi súlyos megsértése egyértelmű veszélyének megállapítására felszólító javaslatról (2017/2131(INL)).

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-%2F%2FEP%2F%2FNONSGML%20REPORT%20A8-2018-0250%20%20DOC%20PDF%20V0%2F%2FHU> 2018.09.23.

FRA February/2017: *Current migration situation in the EU: Torture, trauma and its possible impact on drug use*

<http://fra.europa.eu/en/publication/2017/february-monthly-migration-focus-torture> 2018.09.21.

Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

<https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cescr.pdf> 2018.09.07.

Ilias és Ahmed kontra Magyarország ügyében, Az Emberi Jogok Európai Bíróságának 47287/15. számú ítélete, 2017. március 14.

<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-172091> 2018.09.29.

Jelentés a magyar kormánynek a kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód megelőzésével foglalkozó európai bizottság (CPT) által Magyarországon tett látogatásról 2017. október 20-26 <https://g8fip1kplyr33r3krz5b97d1-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2018/09/Hungary-CPT-report-Sept-18.pdf> 2018.09.23.

Jelentés a Tanácsot az Európai Unióról szóló szerződés 7. cikke (1) bekezdésének megfelelően az Unió alapértékeinek Magyarország általi súlyos megsértése egyértelmű veszélyének megállapítására felszólító javaslatról (A8-0250/2018) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2018-0340&language=HU&ring=A8-2018-0250> 2018.09.29.

Magyarország Alaptörvényének hetedik módosítása. Kihirdeti: Magyar Közlöny, 2018. évi 97. szám

Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, 1966. <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%20999/volume-999-i-14668-english.pdf> 2018.09.07.

Popov kontra Franciaország ügyében, Az Emberi Jogok Európai Bíróságának 39472/07 és 39474/07. számú ítélete, 2012. január 9. <http://www.refworld.org/cases,ECHR,58a72adf4.html> 2018.09.29.

Terre d'Asile France: Rapports de France Terre d'Asile 2017
Interneten elérhető: http://www.france-terre-asile.org/images/stories/rapport-activites/2017/Rapport_FTDA_2017_web.pdf 2018.09.15.

Monográfiák, tanulmányok

Borbélyné Nagy Éva szerk. 1999: *Kezdő lépések: Tananyag az emberi jogok oktatásához*. EJBO Alapítvány, Budapest.

Böszörményi Jenő 2000: Egyetemes emberi jogok és nemzetközi rend. *Politikatudományi szemle*. 9. évf. 3-4. sz. pp. 121-144.

Brems, Eva 2001: *Human Rights: Universality in Diversity*. Martinus Nijhoff Publishers, Netherlands.

Brown, Gordon 2016: *The Universal Declaration of Human Rights in the 21st Century: A Living Document in a Changing World*. Open Book Publishers, UK.

Csákó Tímea 2017: A menekültek jogai. In: *Emberi jog, tanulmánykötet*. DE Praetor Szakkollégium, Debrecen. pp. 11-25.

Haász Veronika, Szappanyos Melinda 2011: Az ENSZ tagállamok emberi jogi helyzetét értékelő egyetemes időszakos felülvizsgálat (UPR). *Föld-rész*. IV. évfolyam, 1. sz. pp. 71-83.

Halmai Gábor, Tóth Gábor Attila szerk. 2003: *Emberi Jogok*. Osiris Kiadó, Budapest.

Hannum, Hurnst 1996: The Status of the Universal Declaration of Human Rights in national and international law. *The Georgia Journal of International and Comparative Law*, Vol. 25, pp. 287-397.

Haraszti Margit Katalin 2008: A kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetések tilalma az ENSZ és az Európa Tanács legfontosabb dokumentumaiban, valamint az állampolgári jogok országgyűlési biztosának tevékenységében. *Acta Humana*, 19. évf., 3. sz. pp. 47-63.

Heijden, Barend van der & Tahzib-Lie, Bahia 1998: *Reflections on the Universal Declaration of Human Rights*. Martinus Nijhoff Publishers, The Hague.

Javorniczky István, Kardos Gábor, Kovács Kriszta, Tóth Gábor Attila szerk. 2001: *Emberi Jogi micsoda*. INDOK, Budapest.

Kardos Gábor 1998: A Nemzetközi emberi jog diszkrét bája. *Fundamentum*, 4. sz. pp. 5-9.

Kardos Gábor, Lattmann Tamás 2015: *Nemzetközi jog*, ELTE Eötvös Kiadó Kft, Budapest

Kondorosi Ferenc 2016: Emberi jogok és kultúrák. *Eszmélet*, 28. évf. 109. sz. pp. 26-40.

Kovács Péter 2009: Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata kidolgozásának története és elfogadásának körülményei. *Iustum Aequum Salutare*, V.évf. 2. sz. pp. 55-66.

Lattmann Tamás, Vizi Balázs 2014: *International Protection of Human Rights*. National University of Public Service, Institute of International Studies, Budapest.

Mink Júlia 2009: Kemény csaták – visszafogott eredmények? Jogvédők, *Fundamentum*, 1. sz. pp. 141-151.

Morton, AL 1946: *Az angol nép története I.*, Hungária Kiadó, Budapest

Ravandeh, Hossein; Sadeghi, Seyed Hossein and Sarani, Mohammad Reza: The Concept of “Right” and its Three Generations. *International Journal of Scientific Study*. 2017/5, Issue 4. pp. 37-41.

Sz. Jónás Ilona 1999: *Középkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény*. Osiris Kiadó, Budapest

Szántó Sámuel 1881: Az arany bulla keletkezése összehasonlítva az angol magna chartával. *Erdélyi Múzeum közlönye*. VIII. évf. 5.sz. pp. 129-160.

Tassinari, Guido 2003: *I Diritti Umani*. Alpha Test, Italia.

Tóth Máté 2014: Közkönyvtár a multikulturális nagyvárosban. In: *Mészárosné Szentirányi Zita, Varga Katalin* (szerk.): *Összehasonlító könyvtárügy*. PTE Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar, Budapest. pp. 103-118.

Interneten megjelent közlemények:

A Magyar Helsinki Bizottság: Emberi jogokat sért a magyar tranzitzona

<https://www.helsinki.hu/emberi-jogokat-sert-a-magyar-tranzitzona-mondta-ki-a-strasbourggi-birosag/> 2018.09.29.

Amnesty International: UPR árnyékjelentés az ENSZ részére

<https://www.amnesty.hu/hu/news/2022/gyem-hirek-upr-arnyekjelentes-az-ensz-reszere?d=2017-08> 2018.09.27.

Az Amnesty International jelentése az alaptörvény hetedik módosításáról, 2018. június 20.
https://www.amnesty.hu/data/file/4178-stopsoros_alk7_20180620.pdf?version=1415642342
2018.09.23.

Council of Europe: Council of Europe anti-torture Committee announces visits to eight states in 2019
<https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-announces-visits-to-eight-states-in-2019> 2018.09.22.

Human Rights Watch: "Like Living in Hell". Police Abuses Against Child and Adult Migrants in Calais
<https://www.hrw.org/report/2017/07/26/living-hell/police-abuses-against-child-and-adult-migrants-calais> 2018.09.15.

HVG: Kétharmaddal szavazta meg az EP a Sargentini-jelentést
https://hvg.hu/gazdasag/20180912_Megszavazta_az_EP_a_Sargentini_jelentest 2018.09.30.

Index.hu: Judith Sargentini: A magyar jelentés nem egy pamflet
https://index.hu/kulfold/2018/09/27/judith_sargentini_a_magyar_jelentes_nem_egy_pamflet/
2018.09.30.

Introducing FRA - the EU Agency for Fundamental Rights
<http://fra.europa.eu/en/publication/2014/introducing-fra-eu-agency-fundamental-rights>
2018.10.05.

Migrációkutató Intézet: Az Emberi Jogok Európai Bírósága Ilias és Ahmed kontra Magyarország ügyben hozott döntésének elemzése
<https://www.migraciokutato.hu/hu/2017/03/27/az-emberi-jogok-europai-birosaga-ili-as-es-ahmed-kontra-magyaroszag-ugyben-hozott-dontesenek-elemzese/> 2018.09.29.

Napi.hu: Merkel és Macron közös javaslatot tett a migráció kezelésére
https://www.napi.hu/nemzetkozi_gazdasag/merkel_es_macron_kozos_javaslatot_tett_a_migracio_kezelesere.664675.html 2018.09.16.

Nobel Prize: René Cassin – Biographical.
https://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1968/cassin-bio.html 2018.06.26.

The New York Times: Farmer on Trial Defends Smuggling Migrants: 'I Am a Frenchman.'
<https://www.nytimes.com/2017/01/05/world/europe/cedric-herrou-migrant-smuggler-trial-france.html> 2018.09.29.

UNIS: Human Rights
http://www.unis.unvienna.org/unis/en/topics/human_rights.html 2018.08.31.